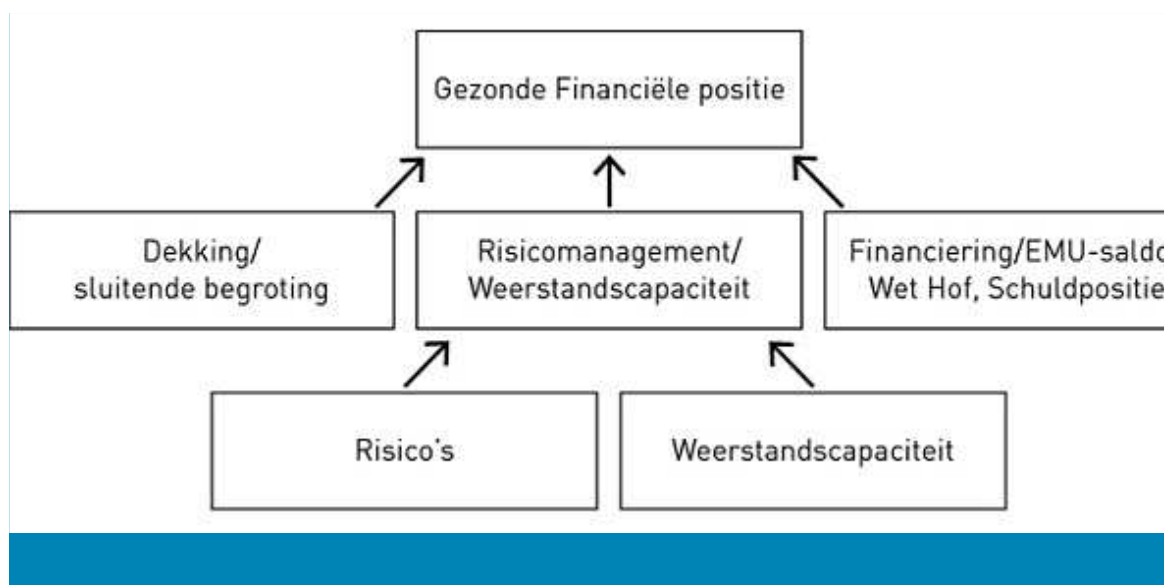

Paragrafen

Paragraaf: Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Informatie over het weerstandsvermogen is van belang om te weten of en in hoeverre financiële tegenvallers kunnen worden opgevangen. Deze tegenvallers kunnen incidenteel en structureel van aard zijn, maar hebben altijd invloed op de financiële positie van de gemeente. Hoe hoog het weerstandsvermogen zou moeten zijn is niet exact aan te geven. De omvang is afhankelijk van de (financiële) risico's die de gemeente loopt en de kans dat de risico's daadwerkelijk effectief worden. De definitie van een risico = kans x effect.

Om inzicht te krijgen in de hoogte van het benodigde weerstandsvermogen is het noodzakelijk om risico's te benoemen en te kwantificeren (benodigde weerstandscapaciteit) en deze vervolgens af te zetten tegen de beschikbare financiële middelen (beschikbare weerstandscapaciteit).

Zichtbaar is dat risicomanagement, wat het onderwerp is van deze paragraaf, slechts 1 van de 3 pijlers is. De pijler dekking/sluitende begroting wordt nader toegelicht in het onderdeel ["Beschikbare weerstandscapaciteit"](#). De pijler financiering komt aan de orde in [Paragraaf: Financiering](#).

Om een uitspraak te kunnen doen over de mate waarin de gemeente Someren financiële tegenvallers kan opvangen is inzicht nodig in:

1. De risico's: met welke (materiële) risico's hebben we te maken?
2. De buffer: hoe groot is onze "spaarpot" om deze risico's op te kunnen vangen?

Weerstandvermogen

Ratio weerstandsvermogen = Beschikbare weerstandscapaciteit (buffer) / benodigde weerstandscapaciteit (risico's) = 45.350.000 / 9.050.000 = 5,0

Aan de ratio kan een waardering worden gegeven.

Waardering	Ratio weerstandsvermogen	Betekenis
A	Meer dan 2,0	Uitstekend
B	Tussen 1,4 en 2,0	Ruim voldoende
C	Tussen 1,0 en 1,4	Voldoende
D	Tussen 0,8 en 1,0	Matig
E	Tussen 0,6 en 0,8	Onvoldoende
F	Minder dan 0,6	Ruim onvoldoende

Er is geen norm bekend waaraan het weerstandsvermogen moet voldoen. Bij een ratio van 1,0 is de beschikbare weerstandscapaciteit gelijk aan de benodigde weerstandscapaciteit. Daarom is een ratio van minimaal 1,0 wenselijk. De ratio komt voor de gemeente uit op 5,0. Dit is volgens het overzicht uitstekend.

Beschikbare weerstandscapaciteit

In onderstaande tabel is een overzicht gegeven van de geprognosticeerde beschikbare weerstandscapaciteit per 31-12-2018.

<i>Bedragen in duizenden euro's</i>	
	Stand 31-12-2018
Algemene reserve	43.598
Begrotingsruimte	159
Post onvoorzien	200
Stille reserves	p.m.
Onbenutte belastingcapaciteit	1.393
Totaal	45.350

Ad 1. Algemene reserve

<i>Bedragen in duizenden euro's</i>	
	Stand 31-12-2018
Algemene risicoreserve	1.500
Algemene reserve vrij aanwendbaar	809
Vastgelegde algemene reserve	33.529
Algemene reserve grondbedrijf	7.760
Totaal	43.598

- De algemene risicoreserve is ter afdekking van mogelijke financiële tegenvallers.
- De algemene reserve vrij aanwendbaar wordt ingezet voor onvoorziene investeringen.
- De vastgelegde algemene reserve werd als vaste buffer gebruikt, omdat hier rente over berekend werd die als dekkingsmiddel in de exploitatie werd opgenomen. Vanaf de begroting 2017 is deze rentetoe rekening echter niet meer van toepassing. Deze reserve kan dan ook ingezet worden ter dekking van risico's.
- De algemene reserve grondbedrijf is om financiële tegenvallers binnen het grondbedrijf af te dekken. Toepassing van het gehanteerde IFLO-normen (Inspectie Financiën Lagere Overheden) betekent voor de gemeente Someren een aan te houden buffer van € 3,0 mln. De IFLO-norm relateert de hoogte van de benodigde weerstandscapaciteit aan de boekwaarden van de gronden die in exploitatie zijn genomen. De stand van de reserve bedraagt ultimo 2016 7,8 mln. Dit betekent dat wordt voldaan aan het gewenste niveau van de aan te houden buffer.

Ad 2. Begrotingsruimte

Als de begroting sluit met een positief saldo, is sprake van begrotingsruimte. Deze kan ingezet worden voor financiële tegenvallers.

<i>Bedragen in duizenden euro's</i>	
Begroting 2018	
Resultaat	159
Totaal	159

Ad 3. Post onvoorzien

Bedragen in duizenden euro's

Onvoorzien begroting 2017	Incidenteel	Structureel
Onvoorzien		200
Totaal		200

De post onvoorzien is ter dekking van niet voorziene uitgaven.

Ad 4. Stille reserve

Stille reserves zijn niet-bedrijfsgebonden eigendommen van een gemeente met een hogere waarde in het economisch verkeer dan de boekwaarde. Stille reserves dragen bij aan de weerstandscapaciteit, omdat een deel van de eigendommen kan worden verkocht boven de boekwaarde waardoor winst ontstaat. Deze winst kan worden ingezet ter afdekking van financiële tegenvallers. De stille reserves zijn vooralsnog niet inzichtelijk gemaakt omdat de mogelijk in aanmerking komende bezittingen tot de normale bedrijfsvoering worden gerekend en er geen voornemen bestaat om deze verkopen. Het betreft hier met name de overwaarde op het onroerend goed van de gemeente bestaande uit gebouwen en grond (inclusief ongeveer 1.400 ha bos en natuurterreinen).

Ad. 5 Onbenutte belastingcapaciteit

De gemeente kan haar belastingen verhogen om financiële tegenvallers op te vangen. Het verschil tussen de opbrengsten bij maximale tarieven en de geraamde opbrengsten is de onbenutte belastingcapaciteit.

Voor de berekening is uitgegaan van het jaar 2016. In 2016 bedraagt het maximale tarief 0,1889% van de Woz-waarde. Genoemd tarief wordt ook gehanteerd voor toelating tot artikel 12-status. In het geval de artikel 12-status de gemeente valt te verwijten, blijft het altijd mogelijk om lopende het artikel 12-traject belastingvoorschriften op te leggen. In de regel tot de huidige grens van 140% van het gemiddelde tarief, maar in uitzonderingsgevallen wordt een hogere opslag niet op voorhand uitgesloten.

Wanneer het berekende gemiddelde OZB-tarief voor de gemeente lager is dan het percentage voor toelating tot artikel 12 is er in principe sprake van een onbenutte belastingcapaciteit, immers een verhoging van het OZB-percentage zal nodig zijn om voor een aanvullende uitkering in aanmerking te komen. In onderstaande tabel is bij benadering aangegeven welke opbrengst deze verhoging genereert. In dit rapport is ervoor gekozen het verschil in percentage te vermenigvuldigen met de woz-waarde van de woningen + de woz-waarde van de niet-woningen. Bij een daadwerkelijke aanvraag zal een meer nauwkeurige berekening aan de orde zijn.

Onbenutte belastingcapaciteit t.o.v. "artikel-12 norm"

OZB-percentage van de Woz-waarde voor toelating art.12	0,1889%
Werkelijk gewogen % Woz-waarde gemeente	0,1401%
Vershil	0,0488%
Onbenutte belastingcapaciteit	1.393.000

Bij de berekeningen is uitgegaan van de huidige totale Woz-waarde ad 2.855 miljoen van de gemeente Someren. Het bedrag van 1.393.000 geeft aan hoeveel de OZB-inkomsten nog maximaal verhoogd kunnen worden. Het genoemde tarief van 0,1889% is het maximale tarief.

Benodigde weerstandscapaciteit

Risico's

Alvorens tot identificatie van de risico's over te gaan zullen deze eerst geïnventariseerd worden. Op basis van deze inventarisatie wordt een lijst samengesteld met onderkende risico's. Deze risico's zullen geanalyseerd en beoordeeld worden.

1.1 Analyse en beoordeling

Voor de analyse en beoordeling van de risico's is er een indeling gemaakt op basis van kansklassen en financiële gevolgen. Dit betekent dat we elk risico vertalen in geld.

Kansklassen:

Klasse	Risicopercentage
hoog	75
midden	50
laag	25
zeer gering	10

De indeling in de klassen is door de organisatie bepaald op basis van ervaring en verwachtingen. De klasse geeft aan hoe groot de kans is dat het risico zich voordoet. De klasse "zeer gering" is voorbehouden aan het specifieke risico bij de gegarandeerde leningen. Hoewel hier een zeker risico gelopen wordt, is dat risico door de gelaagdheid van de waarborgen, voor de gemeente Someren uiteindelijk uiterst miniem.

1.2 Beheersing risico's / monitoring

Vooruitlopend op een inventarisatie van alle bestaande risico's is een overzicht opgesteld van de belangrijkste risico's. Deze zijn in onderstaande tabel in beeld gebracht en nader gekwantificeerd op basis van genoemde uitgangspunten. Daarnaast zijn de beheersmaatregelen voor de diverse risico's nader omschreven. Een en ander is samengevat in onderstaande tabel:

Bedragen in duizenden euro's

Risico	Omschrijving	Beheersmaatregel	Risico-score	Financieel effect (kans x maximaal gevolg)
Grondexploitatie	Uitvoeren risico-analyse	Jaarlijks toetsen grondexploitatie en beoordelen hoogte algemene reserve grondbedrijf. Buffer	n.v.t.	3.600

		conform vastgestelde norm.		
Economische Ontwikkelingen/ onzekerheid financiële positie gemeenten.	Het risico bestaat dat door de economische crisis de inkomsten afnemen terwijl andere uitgaven toenemen. Enkele specifieke risico's (grondexploitatie en bijstandsuitgaven zijn afzonderlijk benoemd.	Actuele informatieverstrekking via P&C-cyclus, tijdig opstarten project bezuinigingen, actuele ontwikkelingen nauwlettend volgen.	hoog	375
Open einde financiering WWB	Risico dat aantal aanvragen het beschikbare budget in enig jaar overschrijdt. Het betreft zowel een positief als negatief risico.	Eventuele aanspraak bij WWB op aanvullende uitkering.	hoog	225
Kosten externe inhuur (o.a. door ziekteverzuim)	Het risico dat door extra werkzaamheden of vervanging wegens langdurige ziekte de kosten van externe inhuur niet opgevangen kunnen worden binnen de lopende begroting.	Bewaking via P&C cyclus. Onderuitputting personele kosten versus inhuur.	midden	100
Projecten	Pre contractuele fase, tijdsdruk, technische zaken, planschaderisico, kwaliteit overeenkomsten, inspraakreacties, zienswijzen, bezwaar- en beroepschriften zorgen voor opschorting c.q. herziening planontwikkeling. Juiste toepassing Wet ketenaansprakelijkheid / G-rekening, Wet inlenersaansprakelijkheid.	Formalisieren en bewaken interne procedures.	midden	500
Juridisering samenleving/niet tijdig verstrekken van informatie.	Burger is mondiger, claimcultuur. Met juridische procedures zijn hoge kosten gemoeid.	Formalisieren en bewaken interne procedures.	midden	500
Afhankelijkheid ICT systemen en beveiliging informatie	Tijdige beschikbaarheid juiste ICT middelen: uitval computersystemen, stroomstoring. Bijv. internet valt uit, gemeente heeft verplichtingen in ketens, verstrekken info aan landelijke voorziening (bv BAG).	Formalisieren en bewaken interne procedures. Up-to-date houden integraal beveiligingsplan en optimaliseren uitwijkmogelijkheden. Optimaliseren technische mogelijkheden.	midden	500

Beheer openbare ruimte	Door bezuinigingen op de beheerbudgetten van de openbare ruimte (wegen, groen, OV, riolering, straatmeubilair, speelvoorzieningen, hondenuitlaatvoorzieningen) kan kapitaalvernietiging van de waarde van de openbare ruimte ontstaan. Vb.: niet tijdig vervangen bovenste lagen van asfaltwegen waardoor de fundering van de weg beschadigt, of niet tijdig snoeien waardoor te grote wonden ontstaan en daardoor verkorting levensduur bomen. Daarnaast stijgt de kans op schadeclaims vanuit de burger.	Adequate afhandeling klachten en up-to-date houden onderhoudsplannen.	midden	500
Leningen u/g en garantieverstrekingen	De gemeente staat garant voor circa 40 mln aan leningen. Bij een eventueel faillissement van één van de partijen bestaat het risico dat de instelling het opgenomen geld niet kan terugbetalen of dat de gemeente als garantsteller het restantbedrag van de lening inclusief rente en kosten moet betalen. Veruit het grootste deel van de leningen (90%) heeft betrekking op de achtervangpositie WSW die wij als gemeente innemen. Een achtervang is een andere rol dan een directe garantstelling met een substantieel lager risicoprofiel. Voor de berekening van het risicoprofiel wordt om deze reden uitgegaan van 25% van het totale bedrag. De zekerheidsstructuur van het WSW bestaat uit drie lagen:	Interne procedures m.b.t. verstrekken van geldleningen, jaarlijkse controle op saldo geldleningen en garantieverstrekingen met de diverse partijen, Waarborgfonds Sociale Woningbouw (2 ^e achtervang).	Zeer gering	1.000

	<ul style="list-style-type: none"> - primair: de geldmiddelen van de corporatie (inclusief eventuele saneringssteun van het CFV); - secundair: het garantievermogen van het WSW (= borgstellingreserve WSW en de obligo's van de andere corporaties); - en tot slot tertiair de achtervangpositie van Rijk en de gemeenten. 			
Vennootschapschapsbelasting	Met ingang van 2016 valt een aantal activiteiten die de gemeenten uitvoert (o.a. grondexploitatie) onder het regime van de vennootschapsbelasting. Op dit moment is nog geen duidelijk beeld van de financiële gevolgen.	In beeld brengen van de fiscale gevolgen van de invoering van vennootschapsbelasting.	hoog	750
Calamiteiten	Calamiteiten, rampen met een grote impact en schade op de Somerense bevolking.	Het actueel houden van het beschikbare rampenplan. Regelmatig overleg met ketenpartners (politie, brandweer, deelname aan vaccinatieprogramma's.	laag	250
Transities sociaal domein	Als gevolg van de overdracht van taken in het kader van het sociaal domein zijn gemeenten verantwoordelijk voor de toereikendheid van de van rijkswege toegekende budgetten en zijn ze ook verantwoordelijk voor de financiële risico's. In het huidige financiële beleid is een afzonderlijke reserve gevormd voor deze risico's. Hierbij is uitgegaan van 10% van de hoogte van de algemene uitkering. Toepassing van éénzelfde gedragslijn voor het sociaal domein resulteert in een financieel risico van	In tussentijdse rapportages inzicht geven in stand van zaken/ontwikkelingen.	midden	750

	€ 750.000.			
Totaal				9.050

Kengetallen

Inleiding

Het beoordelen van de financiële positie van gemeenten is voor veel raadsleden en bestuurders een lastige aangelegenheid. Veel gemeenten willen zich onderling vergelijken, maar dat was tot op heden niet mogelijk door het ontbreken van standaard definities/kengetallen. Gezien het steeds toenemende belang van toekomstbestendigheid van gemeenten, een grotere druk op de doelmatigheid en een steeds verder complexer wordende omgeving (ontwikkeling van financiële producten, meer verbonden partijen, meer taken zoals bijvoorbeeld in het sociaal domein) is het belang van financieel inzicht in de financiële positie toegenomen.

Om dit inzicht te bevorderen is het in het kader van de Besluit Begroten en Verantwoorden (BBV) voortaan verplicht om meer kengetallen op te nemen in de jaar- en begrotingsstukken. Een aantal hiervan worden met name genoemd. Het gebruik en het vaststellen van de berekeningswijze van de kengetallen heeft geen functie als normeringsinstrument in het kader van financieel toezicht door de provincie. De invoering van de set kengetallen is voornamelijk bedoeld om raads- en bestuursleden meer inzicht te geven in de financiële positie en om vergelijkingen mogelijk te maken. De volgende kengetallen zijn voortaan verplicht voorgeschreven:

1. netto schuldquote
2. solvabiliteitsratio
3. grondexploitatie
4. structurele exploitatieruimte
5. belastingcapaciteit

Ad 1. netto schuldquote

Inkomsten bepalen hoeveel schuld een gemeente kan dragen. Dit is goed te vergelijken met het afsluiten van een hypotheek. Hoeveel geld u kunt lenen, is afhankelijk van uw loon. Dat principe geldt ook voor gemeenten. De hoogte van de schuld die een gemeente kan dragen, hangt af van de hoogte van de inkomsten. Om hiervan een grove indicatie te krijgen wordt de netto schuldquote berekend.

De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie.

De berekening van deze netto schuldquote gaat als volgt. Trek de geldelijke bezittingen af van de schulden, de uitkomst is de netto schuld. Deel deze netto schuld vervolgens door de inkomsten. De uitkomst daarvan wordt uitgedrukt in procenten.

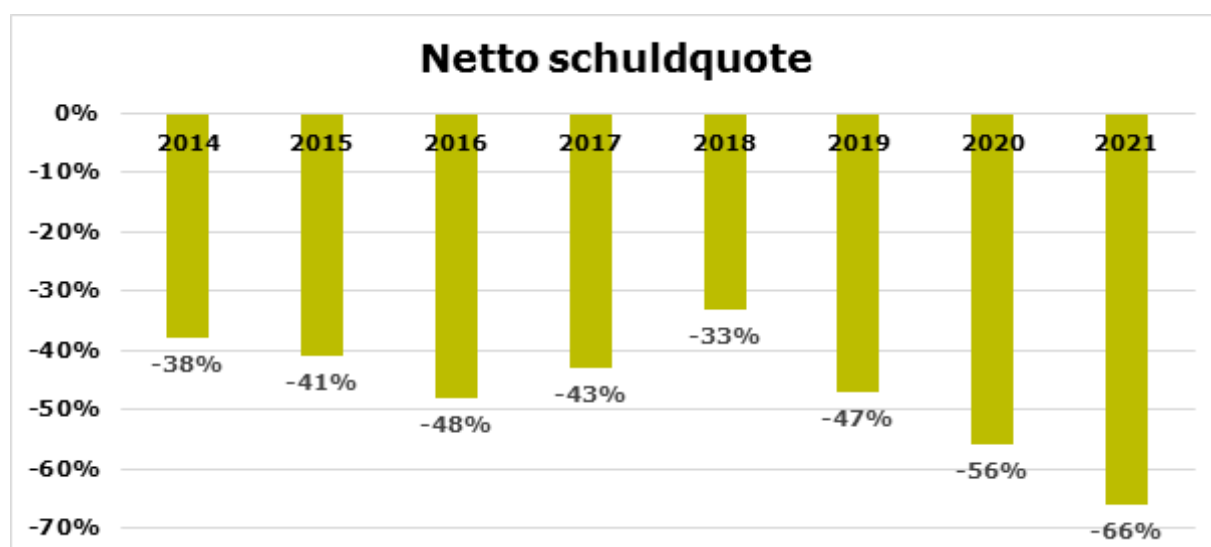
Netto schuldquote* = Netto schuld / Totale inkomsten (voor bestemming reserves)
*Netto schuld als aandeel van de exploitatie

Een netto schuldquote tot 100% wordt beoordeeld als goed, tussen de 100% en 130% staan de signalen op oranje en boven de 130% is bijsturing gewenst.

Voldoende	Tot 100%
Matig	Tussen 100% en 130%
Onvoldoende	Hoger dan 130%

Situatie Someren

De netto schuldquote komt voor de gemeente Someren uit op -48% ($-21.840/45.496 \times 100\%$) naar de toestand ultimo 2016. Ultimo 2015 bedroeg dit kengetal -41% ($-21.574/53.203 \times 100\%$) waardoor er in 2016 sprake is van een verbetering. Een negatieve schuldquote betekent dat we per saldo meer vorderingen en liquide middelen hebben dan schulden. Een toenemend negatief percentage impliceert een positieve ontwikkeling. Voornaamste oorzaak van de verbetering in 2016 is een verdere toename van de liquiditeiten. Dit cijfer toont aan dat de gemeente Someren vanuit dit oogpunt gezien financieel een heel gezonde gemeente is. Voor de jaren na 2016 is uitgegaan van de situatie in 2016. In deze jaren neemt de negatieve netto schuldquote toe als gevolg van een verdere toename van de van de liquiditeiten als gevolg van met name de te verwachten grondverkopen. In 2018 is sprake van een tijdelijke dip, met name als gevolg van tegenvallende grondverkopen in 2017. Vanaf 2019 is sprake van een verder aantrekkende economie waardoor met name de grondverkopen weer toenemen. Als gevolg hiervan laat de netto-schuldquote de komende jaren een positieve ontwikkeling zien.

Ad 2. solvabiliteitsratio

De "solvabiliteitsratio" geeft de mate aan waarmee de gemeentelijke bezittingen zijn betaald met eigen middelen. Anders gezegd: het aandeel van het eigen vermogen (bezittingen) in het totaal vermogen (bezittingen en schulden). Hoe hoger de verhouding eigen vermogen ten opzichte van het totale vermogen, hoe gezonder de gemeente en hoe hoger de weerbaarheid.

De solvabiliteitsratio kan als volgt worden berekend:

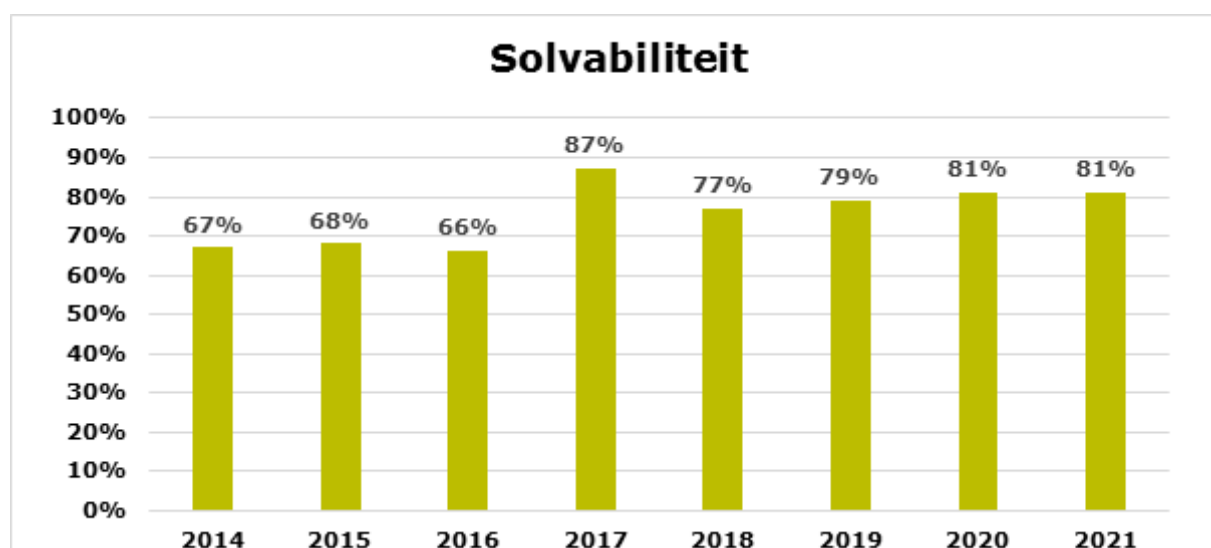
$$\text{Solvabiliteit} = \text{Eigen vermogen} / \text{Totaal vermogen}$$

De volgende normen worden gehanteerd:

Voldoende	>50%
Matig	Tussen 30% 50%
Onvoldoende	<30%

Situatie Someren

Het toepassen van dit kengetal levert voor onze gemeente ultimo 2016 een percentage op van 66 (60.527/91539 x 100%). Dit betekent een lichte daling ten opzichte van de situatie ultimo 2015. Het kengetal kwam toen uit op een percentage van 68 (59.856/88.149 x 100%). Toepassing van het classificatiemodel leert dat de financiële situatie voor de gemeente Someren vanuit dit aspect gezien als voldoende kan worden bestempeld. Voor de jaren na 2016 is uitgegaan van de situatie in 2016. De positieve ontwikkeling voor de komende jaren wordt grotendeels veroorzaakt door de grondexploitatie. Door afstorting van de positieve resultaten van de bouwgrondexploitaties neemt de reservepositie van het grondbedrijf de komende jaren verder toe.

Ad 3. Grondexploitatie

Om te kunnen beoordelen in hoeverre de gemeente in staat is om de in grond geïnvesteerde middelen terug te kunnen verdienen wordt gebruikt gemaakt van het volgende kengetal:

**Boekwaarde in- en nog niet in exploitatie zijnde gronden /
Totaal nog te realiseren grondverkopen**

Situatie Someren

Toepassing van deze formule levert ultimo 2016 voor onze gemeente het volgende cijfer op:

10,7 miljoen / 37,9 miljoen = 0,28

Het kengetal 0,28 geeft aan dat van de totale opbrengsten grondverkopen 28% nodig is om de investeringen terug te kunnen verdienen.

Wanneer de grond tegen de prijs van landbouwgrond is aangekocht, loopt een gemeente relatief gering risico. Het is dus belangrijk om te kunnen beoordelen of er een reële verwachting is of grondexploitatie kan bijdragen aan de verlaging van de schuld. Staat de grond tegen een te hoge waarde op de balans en moet die worden afgewaardeerd dan leidt dit tot een lager eigen vermogen en dus een lagere solvabiliteitsratio. Het financiële kengetal "grondexploitatie" geeft aan hoe groot de grondpositie (boekwaarde) is ten opzichte van de baten.

Een norm bepalen voor de classificatie van het kengetal grondexploitatie is lastig. De boekwaarde van de gronden in bezit zegt namelijk nog niets over de relatie tussen de vraag en aanbod van woningbouw dan wel m2-bedrijventerrein. Maatwerk is hiervoor van toepassing, dat wil onder andere zeggen: hoeveel woningen of m2-bedrijventerrein zijn gepland, het type en op welke plek. Daarnaast is het van wezenlijk belang wat de te verwachte vraag zal zijn. Dit vergt meer onderzoek dan naar voren komt uit het genoemde kengetal. De boekwaarde van de gronden geeft weer of een gemeente veel middelen heeft gestopt in haar grondexploitatie. Dit geld dient namelijk ook nog terugverdiend te worden.

Om genoemde redenen is er geen norm verbonden aan het kengetal grondexploitatie. Wel kan in het algemeen worden gesteld worden dat we voldoende middelen uit de toekomstige grondverkopen kunnen genereren om gedane investeringen in de grondexploitatie terug te kunnen verdienen.

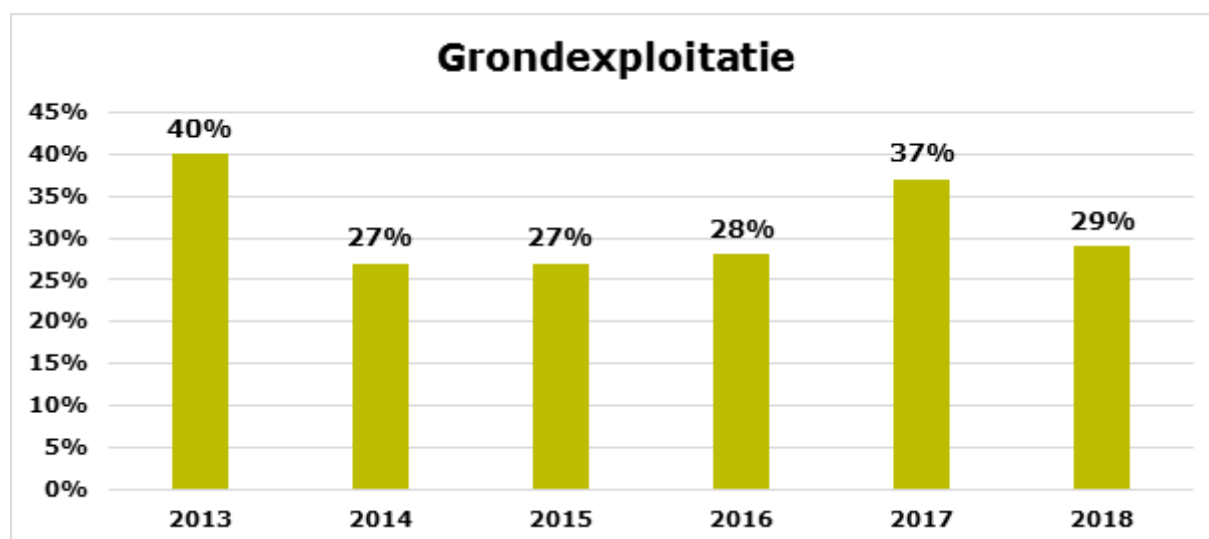
Om meer inzicht te krijgen in de risico's van de grondexploitatie wordt in onze gemeente de financiële situatie jaarlijks getoetst aan de IFLO norm. IFLO is de afkorting van Inspectie Financiën

Lokale en provinciale Overheden. De IFLO-norm relateert de hoogte van de benodigde weerstandscapaciteit aan de boekwaarden van de gronden die in exploitatie zijn genomen.

De IFLO-norm is gebaseerd op het totaalbedrag van de volgende twee componenten:

- 10% van de boekwaarde van de gronden in exploitatie;
- 10% van de nog te maken kosten van de gronden in exploitatie.

Bij het toepassen van de IFLO-norm wordt per plan aangegeven wat het risico is bij de meest negatieve optie van scenario-ontwikkeling. Voor de berekening van de noodzakelijke omvang van de reserve wordt per plan uitgegaan van het hoogste berekende geldelijke risico. De minimale omvang van de algemene reserve grondbedrijf is gelijk aan de som van de hoogste risico's per plan. Ultimo 2017 dient de algemene reserve grondbedrijf op basis van genoemde berekening minimaal € 3,0 miljoen te zijn. Hierbij is als worst case scenario vijf jaar uitstel van grondverkoop gehanteerd. De verwachte stand van de algemene reserve bedraagt per ultimo 2017 € 9,3 miljoen en voldoet daarmee ruimschoots aan de norm zoals deze in de grondnota is vastgesteld.

Ad 4. Structurele exploitatieruimte

Het kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is. Er wordt gekeken naar de structurele baten en structurele lasten. Het hierdoor ontstane saldo wordt vergeleken met de totale baten. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten te dekken.

Het kengetal wordt berekend met behulp van de volgende formule:

$$\text{Structurele exploitatieruimte} / \text{Totale baten voor bestemming}$$

Hierbij worden de volgende normen worden gehanteerd:

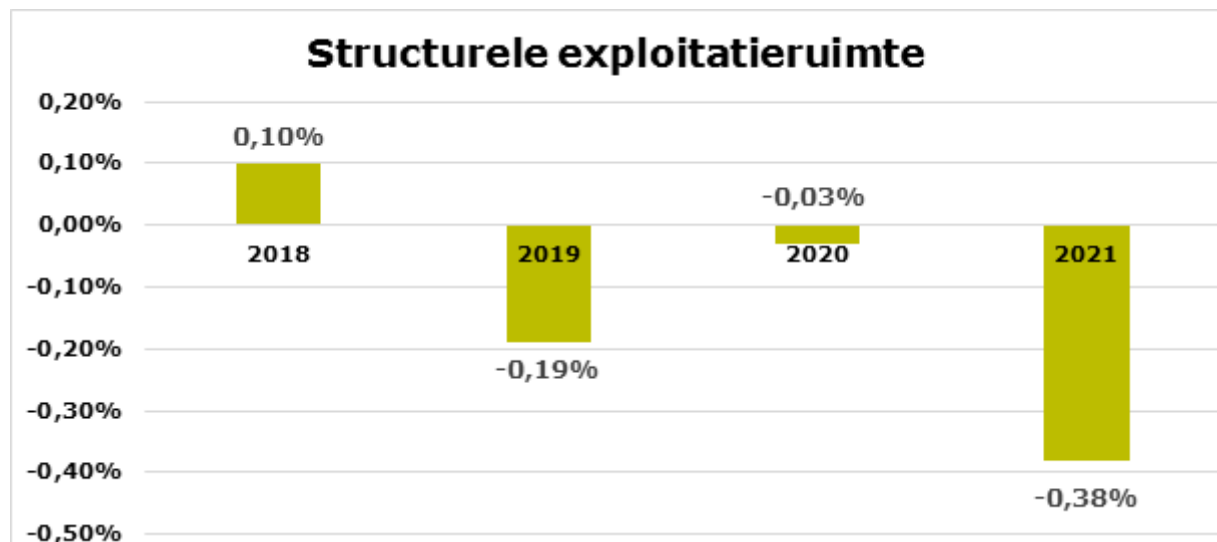
Voldoende >0,6%

Matig Tussen 0% en 0,6%
Onvoldoende <0%

Situatie Someren

De structurele ruimte bestaat enerzijds uit het exploitatiesaldo van € 159.000 en het saldo van de incidentele posten van het jaar 2018 (zowel lasten als baten) van € -/- 113.000,-- (zie tabel Incidentele baten en lasten per programma). In totaliteit een bedrag van € 46.000,--. De totale baten voor bestemming bedragen € 48.000.000,--- (afgerond, zie tabel Resultaat voor en na bestemming). Toepassing van deze cijfers geeft voor dit kengetal het volgende resultaat:

$$494.000 / 48.000.000 \times 100\% = 1,03\%$$

Conclusie

De vrije structurele exploitatieruimte kan voor de gemeente Someren als voldoende worden bestempeld. Voor de jaren daarna kan deze als onvoldoende worden bestempeld.

Ad 5. Belastingcapaciteit

Dit kengetal geeft een indicatie van de onbenutte belastingcapaciteit. De OZB is voor gemeenten de belangrijkste bron van inkomsten. De onbenutte belastingcapaciteit geeft inzicht in de mate waarin financiële tegenvallers kunnen worden opgevangen en/of er ruimte is voor nieuw beleid. Op voorstel van het advies van de Commissie vernieuwing BBV is ervoor gekozen om de belastingcapaciteit te relateren aan landelijk gemiddelde tarieven OZB. In de eerste plaats is voor een landelijk gemiddelde gekozen omdat over het algemeen geen maximum is gesteld aan belastingentarieven, zoals bij de OZB. Daarnaast geeft een gemiddeld tarief meer inzicht in de betekenis van de belastingcapaciteit voor de financiële positie dan wanneer het gerelateerd wordt

aan het tarief om in aanmerking te komen voor de artikel 12 status. Ook is er vanuit de praktijk behoefte bij gemeenten en andere belanghebbenden om inzicht te hebben in de lokale tarieven van omliggende gemeenten. De hoogte van belastingtarieven komen dus niet in een vacuüm tot stand; er wordt daarbij rekenschap gegeven hoe de eigen lastendruk zich verhoudt tot het landelijke gemiddelde. De mate waarbij een tegenvaller kan worden bijgestuurd, wordt ook wel de wendbaarheid van de begroting genoemd. Wanneer een gemeente te maken heeft met een hoge schuld en de structurele lasten hoger zijn dan de structurele baten en de woonlasten al relatief hoog zijn, dan is er minder ruimte om te kunnen bijsturen.

Situatie Someren

In de ranglijst van lokale lasten (inclusief waterschapsheffingen) van gemeenten zoals opgenomen in de laatste publicatie van de Coelo Atlas nemen we pleknummer 189 in van de 407 gemeenten. De doorgevoerde Ozb-verhogingen gedurende de vorige twee coalitieperioden hebben ertoe bijgedragen dat we van de onderste regionen beland zijn in de middengroep. Hierdoor is de ruimte voor OZB-verhogingen verminderd waardoor dit instrument aan betekenis heeft ingeboet in termen van wendbaarheid van de begroting. Indien we als gemeente aansluiten met het gemiddelde OZB-tarief in Nederland zal dit volgens onderstaand overzicht een extra structurele ruimte opleveren van € 3.000,-- (afgerond op basis van de gegevens 2015).

Verwerking van de gegevens 2016 leidt tot het volgende beeld:

Opbrengst OZB 2016	3.971
Opbrengst op basis van gemiddeld landelijk tarief	3.940
Onbenutte belastingcapaciteit	31

Zoals eerder aangegeven in deze paragraaf bedraagt de onbenutte belastingruimte gerekend met de artikel 12-norm € 1.393.000,--.

Beoordelen samenhang kengetallen

Algemeen

Uit de beschrijving van de verschillende kengetallen blijkt dat een afzonderlijk kengetal op zich weinig zegt over de financiële positie. Zo hoeft een hoge schuld geen nadelig effect te hebben op de financiële positie. Afhankelijk van wat er aan eigen vermogen en baten tegenover de schuld staat zal aflossing veel of juist weinig problemen opleveren. Zo hoeft een tegenvallende ontwikkeling geen negatieve invloed te hebben in de situatie dat de vrije structurele exploitatieruimte groot is of als men over voldoende ruimte in belastingcapaciteit beschikt. Het is dus, met andere woorden, niet mogelijk om een individueel kengetal te gebruiken voor de beoordeling van de financiële positie. De kengetallen zullen altijd in samenhang moeten worden

bezien, omdat ze alleen gezamenlijk en in hun onderlinge verhouding een goed beeld kunnen geven over de financiële positie.

Situatie Someren

De gemeente Someren beschikt nog steeds over een solide reservepositie en ondervindt geen problemen om aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Voor wat betreft de grondexploitatie zijn er op basis van de huidige inzichten weinig problemen te verwachten die van invloed zullen zijn op de financiële positie. Dit geldt ook als het gaat om het structureel begrotingsevenwicht.